

PETÁNOVICS KATALIN

A ZALA MEGYEI NÉPRAJZI GYŰJTEMÉNYEK TÖRTÉNETE

Zala megye az ország DNy-i részén helyezkedik el. Területe ma: 3784 km², lakóinak száma 311 493 fő. Határa többször módosult. Először 1920-ban a Lendva folyó mentén elhelyezkedő Vendvidék (népiesen Tótföld, Tótság) Jugoszláviához csatolt részével, amelynek északkeleti sávjában jelentős – mintegy 10 000 lelket számoló – magyar lakosságú falucsoport is van. Másodszor 1949-ben, amikor a megye többször kiskitották a Keszthelyi járástól egészen Balatonfüredig terjedő területet, és Veszprém megyéhez csatolták. 1979. január 1-től a volt Keszthelyi járás ismét Zalához került. A megye székhelye Zalaegerszeg, városai: Nagykanizsa, Keszthely, Lenti és Zalaszentgrót.

A megye lakossága magyar, csupán az előbb említett Vendvidéken – a Mura mentén – 7 községben élnek horvát nemzetiségű lakosok, akiknek lélekszáma megközelíti a 8 000 főt. E vidék a 18. század első felében népesedett be. Anyanyelvük a káj-horvát nyelvjárás. A 18–19. században jobbágyként, a 20. században nagyrészt summásként, a felszabadulás után pedig brigádokba tömörülve az ország nagy építkezésein keresték kenyerüket. Nagycsalád-rendszerben éltek még a századfordulón is. Kultúrájuk három pontban különbözik a magyarokétól: a lakásberendezésben (még az első világháború idején is hagyományos festett bútortal voltak berendezve a lakások), a viseletükben és a takácsok által készített, sűrű hímű szőtteseikben.

A megye másik két jellegzetes néprajzi csoportja Göcsej és Hetés. (A Balaton mellék csak irodalmi és nem néprajzi egység. Korán polgárosult.) Hetés neve valószínűleg összefügg a hetes számmal, ma már nem tudjuk eredetét pontosítani. A Kebele és a Lendva patakok között elterülő vidéket nevezik így általában. Tágabb környezetét a Lendva patakról és Alsólendváról Lendva vidéknek is hívják. Hetés történeti-néprajzi vizsgálata még nincs lezárva, de az biztos, hogy kultúrája Göcsejvel együtt belesimul a DNy-Dunántúl tágabb kultúrkörébe.

Göcsej Zala megye legismertebb, s legjobban kutatott néprajzi tája a Zala folyó, a Kerka és Válicka patakok völgye között helyezkedik el. Mint tájnév 1769-től ismert. A szó a vidék jellegzetes, dimbes-dombos felszínére utal, amelyet a helybéli lakosok göcsörtös, göbörös stb. jelzővel illetnek. A táj a nyugat-magyarországi Alpok erdős-dombos vonulatába tartozik. Az erdő alapvetően meghatározta az itt élő népesség történetét, életét.

A megye benépesülése a honfoglalás után, a szegek esetében a 10. század körül történhetett.

A lakosság a földrajzi adottságokhoz alkalmazkodva, – az Alpok aljai településekhez hasonlóan – jellegzetes kistelepüléseket (szer, szeg) hozott létre. Ezeknek tipikus példája a Göcsej központi részét alkotó szegek vidéke, ahol az összetartozó családok egy-egy dombot szálltak meg, és saját szántóföldjükön építették fel házait, amelyek az idők folyamán falvakká nőttek össze. A folyók, patakok, völgyek falvai jobban tudtak terjeszkedni. Ezek hol szabályos, utcás formába rendeződtek, hol halmazos, rendezetlen képet mutattak.

Viszonylag nyugodt középkori fejlődés végére tett pontot a törökkel vívott harc. Szigetvár, majd Kanizsa eleste után az egész déli vidék hódoltsági terület lett, a középső rész pedig elnéptelenedett. A felszabadító háborúk idején (1687–1690)

Kanizsa környéke elmenekült, a Zala folyótól délre eső területeket kiürítették, a házakat, malmokat felgyújtották. Így az útvonalak mentén és a síkságon települt falvak nagyrészt elpusztultak. A szegek lakói pedig a dombok lábainál lévő telepeiket elhagyva, biztonságot keresve fölköltöztek az erdős dombtetőkre.

A török kiűzése után Zala megye újra telepszik. A jobbágyságot rekatolizálják, a megmaradt kismemesi réteg azonban ragaszkodott reformált hitéhez. Az újratelepült falvak a régi formát ismétlik: szeres, szeges csoportosulásban építik fel boronavázás, oliószáras, zsúppal fedett kerített házaikat. A kerített háztípus azt jelenti, hogy a parasztház és a gazdasági épületek zárt négyszöget alkottak, körbefogták az udvart. Ez az építkezési forma, amely összefügg a nagyállattartással, az egykori mezőgazdasági termeléssel, de a védelmi szempontokkal is, a 19. század végén kezd felbomlani.

Maga a lakóház egy központi nagy füstös lakókonyhából és fűtetlen lakókamrákból állt. Ebből az alapformából fejlődött ki a későbbi többosztatú lakóházforma, amely a nyugati háztípushoz tartozik.

A göcseji természeti adottságok (erdő, legelők) inkább az állattartásnak kedveztek, semmint a földművelésnek, amely a múlt század második feléig igen régies formákat őrzött meg. Két művelési sávot különböztet meg a kutatás: az egyik a falu közelében húzódott, ezt belterjesen művelték. A másik övezet (amelyben főként gabonát termesztettek) az égetéses-irtásos művelési rendszerbe tartozott, s gyűrűként övezte a belső földterületet. A rossz termelési eredmények, és a még rosszabb közlekedési viszonyok miatt nem tudtak bekapcsolódni a piaci vérkeringésbe, ezért életmódjuk szegényes, sokáig elzárt és nagyrészt önellátáson alapuló volt. Ez befolyásolta a göcseji s hetési viseletet is, amely régi stílusú, nagyrészt vászonból készült.

Említésre érdemes az egész Zala megyében elterjedt fehérhímzés és a hímes takácsszöttesek, amelyek nagy hatással voltak a saját készítésű ún. parasztszöttesekre is. Zala megye néphagyománya is rendkívül gazdag volt, és számos archaikus szokáselemet őriztek meg. Zala megye DNy-i része sokáig az ország vérkeringésétől elzárt terület volt, amely sötét Zalaként élt, s él még ma is az emberek tudatában. Elzárt-sága azonban úgy őrizte a hagyományokat, a népi kultúra értékeit, mint a kagyló az igazgyöngyöt.

A múzeumi szervezet gyűjteményi anyaga

Zala megyének három, nagyjából azonos jelentőségű múzeuma van: a Göcseji Múzeum, a Thury György Múzeum és a Balatoni Múzeum. Történetük is hasonlóan indul, hiszen mindhárom múzeum alapításának a gondolata a 19. század végén, a 20. század elején vetődött föl. A folytatás, a megvalósulás ideje azonban már mindegyiknél más.

A *zalaegerszegi Göcseji Múzeum* – a mai megyei múzeum – nevét Zala megye sajátos néprajzi kistájáról, Göcsejről kapta. Alapításának gondolatát 1898-ban BORBÉLY György gimnáziumi tanár vetette föl, de kezdeményezése nem járt szerencsével. Diákjai segítségével összegyűjtött ugyan egy teremnyi néprajzi anyagot, amely ide-oda hányódott, míg 1927-ben a megmaradt darabok átkerültek a keszthelyi Balatoni Múzeumba. A múzeumalapítás gondolata azonban a sikertelen kezdet után is tovább foglalkoztatta a helybéli értelmiségiet. 1934-ben dr. FÁRA József Göcsejben és Hetésben gazdag népviseleti és népművészeti anyagot gyűjtött, amely az 1942-ben alakult Göcseji Egyesület Göcseji Gyűjteményének alapja lett. Ez a gyűjtemény, amely a könyvekkel együtt 5 000 darabból állt, 1945-ben elpusztult, mindössze 313, zömében adatok nélküli néprajzi tárgy maradt meg belőle. E gyűjtemény-töredék 1947-ben a város tulajdonába került, 1949-ben pedig államosították az időközben Keszthelyről visszakerült tárgyakkal együtt. Ez volt a megszületett múzeum minden anyaga.

1950 júliusától SZENTMIHÁLYI Imre néprajzos muzeológus került az intézmény élére, aki nagy lendülettel látott a munkához, hogy megvalósítsa az igazi múzeumot. A gyűjteményt a városi tanács korábbi székházában helyezték el, ahol 1953-ban megnyílhatott az első állandó kiállítás is. A gyűjtemény hamarosan kinőtte a szűkre szabott teret, ezért az ötvenes években ideiglenes raktár céljára a város a múzeum rendelkezésére bocsátotta az üresen álló zsinagógát. A gondokat ez sem oldotta meg, úgy, hogy a 70-es évek elejére a városnak kellő épületről kellett gondoskodnia az időközben új munkatársakkal is gazdagodó intézmény számára. A volt városi tanács helyiségeiből megfelelő kiállítási tereket alakítottak ki, létrehozták a múzeumi dolgozók: muzeológusok, restaurátorok és a megyei múzeumi hálózat gazdasági ügyeit intéző adminisztratív személyzet munkahelyeit is. Ezzel 1972-ben létrejött a megyei múzeumi szervezet, amely addig személyi és tárgyi feltételek híján nem alakulhatott meg.

A néprajzi gyűjtemény egy kézben összpontosult 1950-től 1978-ig, Szentmihályi Imre nyugdíjba vonulásáig. A gyűjtés folyamatossága, dokumentációja és nyilvántartása biztosított volt. Érdeklődése – különösen a 60-as évek elejétől – elsősorban a népi építkezés, településtörténet felé fordult. Ő volt az, aki 1966-ban megkezdte az ország első szabadtéri néprajzi falujának felépítését, amely 1968-ban meg is nyílt. Így érthető, hogy a Göcseji Múzeum gyűjteményében azok a tárgyak szerepelnek túlsúlyban, amelyek a házberendezést (bútor: 527 db; világítás, fűtés: 769 db) s a gazdasági életet (földművelés: 502 db; állattartás: 799 db) reprezentálják. Kiemelkedő jelentőségű a múzeum pásztorművészet anyaga, s faragott mángorló gyűjteménye, amelynek publikáltsága majdnem teljes. A tárgyi anyag nyilvántartása hagyományos kartonrendszerű, a tárgyfotózás csaknem teljes. A tárgyi anyag 1987. december 31-én: 9 971 db.

Az adattári anyag elsősorban tárgyi néprajzi vonatkozású, 22 000 lapból áll. A fotógyűjtemény 5 250 felvételt és 1 360 diát tartalmaz. Ezeknek jelentős hányada a népi építészet emlékeit örökíti meg.

A néprajznak a múzeum életében meghatározó szerepe volt megalakulásától kezdve, s jelentőségét napjainkban is megőrizte. Néprajzos megszakítás nélkül mindig dolgozott a múzeumban. (1978–1983 között WINKLER Ferenc, 1983 óta PINTÉR István.)

A múzeum szakember ellátottsága az 1970-es évektől bővült. Először régészek kezdték meg a megye kutatását, s jelentős feltárásokkal járultak hozzá a megye történetének megismeréséhez. Igen fontos eredményeket, s tárgyi gyarapodást hozott a Kisbalatoni víztározó építését megelőző régészeti terepmunka, amely napjainkban is folyik (Régészet: 75 079 db, numizmatika: 1 367 db). Az utóbbi 10 évben megindult a történeti és művészettörténeti kutatás, melynek eredményeként e gyűjteménycsoportok gazdagodtak (képzőművészet: 1 595 db, iparművészet 229 db, történet: 2 022 db).

Nagykanizsa ad otthont a megye másik, néprajzi szempontból jelentős múzeumának, a *Thury György Múzeumnak*. (Thury György 1567–1571-ig, haláláig Kanizsa várkapitánya volt. A török ellen vívott harc közben halt meg a magyar Cid-ként emlegetett bátor katona.) 1912-ben merült fel a városban a múzeum alapításának gondolata, de csak 1919-ben kapott 2 szobát, majd átkerült a gimnázium épületébe, ahol 1952-ig maradt. A múzeum első vezetője Halis István, Nagykanizsa történetének kutatója volt, később a piarista tanárok gondozták a gyűjteményt, amely a háborús veszteséglista, s a megmaradt 132 tárgy után ítélve zömében népművészeti tárgyakkal állhatott.

1950-től KERECSENYI Edit került a múzeum élére, aki — Szentmihályi Imréhez hasonlóan — egyedül intézte a múzeum igazgatását és a szakmai tennivalókat. Működése idején a néprajzi gyűjtemény kinőtte addigi helyét, s a város egy szép, klasszicista épületet adott át a múzeum számára, amely ma is működik. 1966-ban múzeumi kézbe került a város egyik legszebb műemlék épülete, amelynek felújítása és múzeummá alakítása 1979-ben fejeződött be. Ebben az új épületben kapott helyet az „Erdő és ember Zalában” című állandó kiállítás, valamint a régészeti gyűjtemény és a restaurátor műhely is. Még egy épület csatlakozott a múzeumi együtteshez, ez a városközpontban lévő ún. Vasember ház, amelyet képtárként hasznosítanak.

A néprajzi anyag magán viseli a néprajzkutató tudatos gyűjtői programjának a nyomát. A pontosan adatolt, rendszeresen kartonozott tárgy-nyilvántartás a gyűjteményt a tudományos feldolgozás számára használhatóvá teszi. A gyűjteményen belül kiemelkedő csoportot alkotnak a házberendezéssel (992 db), a kismesterségekkel (3 237 db), s a textillal (2 038 db) kapcsolatos egységek. Összes tárgyi anyag: 14 143 db.

Az adattári néprajzi anyag 474 tétel. Zömében a tárgyi anyaghoz kapcsolódó gyűjtéseket, pályázatokat tartalmaz. Publikáltsága minimális. A szinte minden néprajzi témát felölelő fotóanyag 15 000 negatívot és 1 800 diát foglal magában.

A 70-es évek közepétől dolgozik a múzeumban régész szakember. A rendszeresen végzett ásások, leletmentések és a Kisbalatoni víztározó építését megelőző nagy feltárások eredményeként a múzeum régészeti anyaga 36 432 tárgy. Csak rövid ideig dolgozott a múzeumban történész, egyéb szakmúzeológusok pedig sohasem, azért említésre méltó a többi gyűjteményegyüttes is (képzőművészet 764 db, iparművészet: 528 db, történet: 6 420 db, természettudomány: 3 376 db).

A megye harmadik — alapítása szerint az első — múzeuma a *keszthelyi Balatoni Múzeum*. Gyűjtőterülete a század első felében felölelte a Balaton mellékét, s ezt nevében is hangsúlyozta. Keszthelyen 1897-ben megalakult a Balatoni Múzeum Egyesület, 1898-ban a Balatoni Múzeum. Vezetői — Lovassy Sándor, Csák Árpád és Sági János — polgári foglalkozásuk mellett minden szabad idejüket a régészeti, néprajzi és természettudományi munkának szentelték.

A néprajzi gyűjtemény megteremtése szerencsésebben alakult, mint a már említett másik két múzeumban. SÁGI János 1905-ben kiadta „Néprajzi kincseink gyűjtése” című munkáját, amely rendkívül modern szemléletről tanúskodott abban a korban, amikor a gyűjtők többsége csak a népművészet vagy az ún. ösfoglalkozások után érdeklődött, s közben elkerülte a figyelmét a parasztság valódi élete. 1902–1910-ig vezette a múzeum néprajzi osztályát, s közben nemcsak adakozásból, hanem tudatos gyűjtéssel sok tárgyat szerzett. Gyűjteményének legszebb darabjai a pázsitorfaragások és a céhemlékek voltak. Felbecsülhetetlen értékű fényképanyagát ma is őrizzük. E felvételek nagy részét a Malonyay Dezső által szerkesztett „A magyar népművészete” című sorozat 2. és 3. kötetében publikálta.

Az I. világháború megkímélte a múzeum gyűjteményeit, de az utána következő évek nem kedveztek a gyűjtőmunkának. A múzeum alapítói mégsem pihentek. 1928-ban megkezdték a Balatoni Múzeum építését, s rengeteg nehézséggel küszködve 1936-ban beköltöztek az egyemeletes, tágas kiállítóterekkel rendelkező múzeumpalotába. A Sági János által létrehozott gyűjtemény 1937-ben kibővült Darnay Kálmán értékes magángyűjteményével. A néprajzi anyagot 1942-ben nagy állandó kiállítás keretében akarták bemutatni, de erre a háborús állapotok miatt nem kerülhetett sor. 1945. március 28-án a Balatoni Múzeum gyűjteményeinek legszebb, legértékesebb része megsemmisült a zalaegerszegi állomáson, ahol az anyagot szállító vonat találatot ka-

pott. A múzeum gyűjteményei nagyrészt elvesztésével válságos helyzetbe került, más célra akarták felhasználni. DARNAY Béla múzeumigazgató 1946-ban a megmaradt gyűjteménytöredékekből kiállítást rendezett, hogy bizonyítsa a múzeum jogfolytonosságát. Ezzel azonban a kérdés nem zárult le. 1949-ben az akkori múzeumvezetés óriási erőfeszítéssel új állandó kiállítást nyitott, amely a II. világháború után az ország első, sokáig legmodernebb kiállítása volt. Ezzel a kiállítással sikerült megmenteni a múzeumépületet, s bebizonyítani, hogy új gyűjtésekkel még sok minden pótolható. A háború után az első, modern elveket követő, tárgy-együttesek megvételét szem előtt tartó kutató CSERMÁK Géza volt, (1950–51) aki állatgyógyászatot, GAÁL Károly (1952–1956) pedig halászatot és kismesterséget gyűjtött.

1956–1964 között nem volt néprajzos Keszthelyen. 1964-ben került a múzeumba PETÁNOVICS Katalin, aki jelenleg is a múzeum munkatársa. Munkássága főként arra irányult, hogy kiegészítse a hiányos gyűjteménycsoportokat, s pótolja a hiányzó gyűjteményegyütteseket.

Az újabb gyűjtésű néprajzi anyag megfelelően adatolt. Sajnos ez nem mondható el a régi gyűjtésekről. A keszthelyi járást ugyanis az 1949-es rendelet szerint Zala megyétől Veszprém megyéhez csatolták, s gyűjtőterületét a keszthelyi, tapolcai és sümegi járás területére szorították. 1979 óta ismét Zala megyéhez tartozunk, s gyűjtőkörzetünk a volt keszthelyi és szentgróti járás lett. A leltározatlanul hagyott tárgyak átadása persze sohasem történt meg, ezzel csak növekedett az amúgyis gyéren adatolt gyűjteményi darabok száma. Ebből adódik az, hogy bármily szép és értékes a Balatoni Múzeum néprajzi gyűjteménye, az elveszett jegyzetek miatt a régi anyag tudományos igényű használhatósága csekély.

A múzeum legjelentősebb gyűjteménycsoportja a halászat (649 db), mely felöleli a kishalászat és nagyhalászat eszközkészletét; a kerámia anyag nemcsak számában, de összetételében is reprezentálja a gyűjtőkörzet cserépedény szükségletét (1 034 db). Említésre méltó a textil- (775 db), a szőlőművelés- (195 db) és az orvadászat tárgycsoport (75 db), valamint a pásztorfaragások. Összes tárgy: 8 866 db. A tárgyi anyag publikáltsága közepes mértékű. A néprajzi adattár 714 tételből áll. Vegyes összetételű, de legnagyobb részét a szegényparaszti életformához fűződő gyűjtések, kéziratok alkotják. Publikáltsága közepes. A fotótárban 3 005 db néprajzi felvétel és 567 db diafelvétel van. Összetétele vegyes. A fotótár legértékesebb részét Sági János századeleji felvételei jelentik.

A Balatoni Múzeumban – megalakulásától kezdve – szinte folyamatosan dolgozott régész. Keszthely környéke régészeti emlékekben gazdag, s nemzetközileg is számontartott leletekkel büszkélkedhet. Ezért a múzeumban legnagyobb jelentőségű a régészeti munka, s a régészeti gyűjtemény (62 149 db, numizmatika 8 349 db), mögötte foglal helyet a néprajz. Erőteljesen fejlődik a természettudományi részleg (noha a 70-es években teljes anyagunkat átadtuk a zirci Természettudományi Múzeumnak), annak is az archeobotanikai ága (természettudomány: 1 909 db, archeobotanika [szekrénykataszter]: 57 390 db). 1981 óta történész kezeli a történeti gyűjteményt (4 342 db). Iparművészeti gyűjteményünk 1 834 db. Képzőművészeti gyűjtemény 16 491 db.

A gyűjtemények bemutatása nem lenne teljes anélkül, ha nem említenénk meg, hogy Zala megyében a 3 múzeum összehangolja gyűjtését. Tesszük ezt azért, mert súlyos raktározási gondjaink vannak, és pénzügyi kereteinket is jobban tudjuk kihasználni. Az összedolgozás lényege a következő: 1983-ban azonos szempontok szerint felmértük gyűjteményeinket, térképre vittük a gyűjtési helyeket, s megállapítottuk azokat a gyűjteménycsoportokat, amelyek gyűjtési korlátozás alá esnek. Ezek:

a nagy helyet igénylő tárgyak. E tárgycsoporton belül csak a paraszti gazdaságokban alkalmazott újításokat, gépeket gyűjtjük, mert ezek hiányoznak a gyűjteménycsoportból. Elhelyezésük —, s egyben kiállításuk helyéül a Göcseji Falumúzeum szolgál.

Korlátozzuk a kismesterségek vásárlását. Csak olyan műhelyegyüttest veszünk meg, amely a megye 3 múzeumában seholsem szerepel, vagy hiányos. Gyűjteménykorlátozás alá esnek a teljesnek mondható tárgycsoportok is. A teljesség nem azonos a lezárttsággal. Arról van szó, hogy a hasonló korú és formájú tárgyak felesleges szaporításától nem várható már új tudományos eredmény.

Összefoglalásként elmondhatjuk, hogy Zala megye 3 múzeumának néprajzi anyaga felöleli a megye anyagi kultúráját, jóval kisebb súllyal, de szokásait is. Sajnos, Gönczi Ferenc nagy munkája óta a szellemi néprajz háttérbe szorult a múzeumok kutatómunkájában, kivéve néhány kivételes teljesítményű népdalkiadványt, amelyet lelkes és zeneértő pedagógusok gyűjtöttek és dolgoztak fel (Vajda József, Horváth Károly).

A múzeum tudományos munkája

A megyében 1949–1978-ig 2 néprajzos dolgozott. A keszthelyi járás visszatartásával ez a szám háromra növekedett, majd 1984-től, Kerecsényi Edit nyugdíjba vonulásával ismét 2 főfoglalkozású, s egy 4 órás részfoglalkozású szakember dolgozik. Ez a létszám nem alkalmas arra, hogy nagy, közös kutatási feladatokat vállaljon. Mégis, Vas megyével összefogva, részt veszünk mindhárman *Zala megye mikrorégiójának* kérdőíves kutatásában. 1987–88-ban 71 zalai, és 2 szlovéniai falu felmérése készült el. A kutatást BARABÁS Jenő tanszékvezető egyetemi docens irányítja. A kutatás célja, hogy a nagytájakon belül meghatározza azokat a kis közösségeket, amelyek speciális kultúrjegyek alapján összetartoznak.

A múzeológusok egyéni munkatervek alapján dolgoznak, de ezek a kutatási témák kapcsolódnak a megye néprajzi szempontból fontos, megoldásra váró problémáihoz (pl. néprajzi csoportok vizsgálata; településnéprajz; szegényparaszti életforma kutatása).

SZENTMIHÁLYI Imre 1986-ban elhunyt. Munkássága, eredményei végképpen lezáródtak. De kutatásai, amelyeket elsősorban a népi építkezésre összpontosított, ma is irányadók. Ugyanígy nagy érdeklődéssel fordult Göcsej és Hetés felé, hogy megoldja területük, történetük és néprajzi sajátosságaik kérdéskörét. A falumúzeum pedig, amelyet elsőként az országban ő hozott létre, méltó emléket állít korán lezárt kutatói tevékenységének. Fontosabb írásai:

Göcsej területfogalmának alakulása (Deák Ferenc Göcsejről) *Zalaigyűjt.* 5, 1976. 258–278.; Hetés és Lendvavidék néprajzi sajátosságai. *Zalaigyűjt.* 7, 1977. 72 p.; A történeti Hetés. *Ethn.* LXXXVIII, 1977. 412–436.; A típusfejlődés kérdése a nyugatdunántúli népi építkezésben. *VASISz.* XXX, 1976. 107–124.; Körmen-d települése és népi építkezése a XVII. század derekán, I–II. Körmen-d, 1980.

KERECSÉNYI Edit munkássága az utóbbi évtizedben főként a Mura menti horvátok komplex kutatására koncentrált. Az ő történeti, gazdasági és társadalmi múltjuk mintegy 200 évre vezethető vissza. E történeti és életmódbei vizsgálódás eredményeként született meg az a horvát nyelvű kötet (1984), amelyért a szerző nívó díjat, magyar nyelvű változatáért pedig kandidátusi fokozatot kapott 1985-ben. A nemzetiségi kutatás továbbvitele vezette útját Alsólendvára és Muraszombatra, ahol a múzeumokban szép, de leltározatlan és rendezetlen anyagot talált. A muraszombati múzeummal jó kapcsolatot alakított ki. A néprajzi gyűjteményt beletárolta, lefényképezte és számos új tárggyal gyarapította azt. A falvakban való gyűjtés döbbsentette rá, hogy tisztázni kellene végre Hetés néprajzát. E témát Gönczi Ferenc elévülhe-

tetlen művében csak nagy vonalakban tudta megrajzolni. Szentmihályi Imre pedig a határounkon kívül eső falvak tárgyi néprajzát nem kutathatta, így csak elméleti fejtegetésre szorítkozhatott. Kerecsényi Edit megkapta a lehetőséget, hogy a történeti Hetés és Lendva vidék néprajzát feldolgozza, és nyomon kövesse az ottani – mintegy 10 000 lélekszámú – magyar népcsoport életmódjának és társadalmi átalakulásának folyamatát. Ezt, a magyar néprajz számára is kiemelkedően fontos munkát 3 éve folytatja rendkívül intenzíven, s az elkövetkezendő 4-5 évben teljes erejét e feladatra összpontosítja. Munkáját segítette több ízben az Akadémiai Néprajzi Kutatócsoport, a Zala megyei és a Lendva vidéki Kulturális Egyezmény anyagi támogatása, 1988-ban pedig a Művelődési Minisztérium 5 hónapos ösztöndíjat biztosított számára. A nagy központi téma mellett feldolgozza a Hetés, Letenye, Pátró környéki szötteket a Thury György Múzeum gyűjteménye alapján, majd a kendertermelés teljes folyamatának megírását is vállalta korábbi gyűjtéseinek, fotóinak felhasználásával. Régen dédelgetett, s már csak kiegészítő gyűjtésekre szoruló területe Zalakomár és környékének története és anyagi kultúrája című dolgozat, amelyet egyenlőre még cédulákban őriz, de néhány éven belül tervezi a megírását. Fontosabb művei: *Povijest i materijalna kultura pomurskih Hrvata*, Bp. 1982.; *A Muramenti horvátok története és anyagi kultúrája*. Zalaigyűjt. 20, 1985. 273 p.; *A Mura menti horvátok házassági kapcsolatai*. Zalaigyűjt. 18, 1982–1983. 243–258.; 100 év népi lakáskultúrájának alakulása Csurgón. = *Somogy néprajza 2. Anyagi kultúra*. Kaposvár, 1978. 217–232.

PETÁNOVICS Katalin érdeklődése a megyében nagy számban élő szegényparasztság, a summáság élete, története felé fordult. A szakirodalom elsősorban a matyó summások életét tanulmányozta. Zala megyéből alig akadt közlés, holott az ország 3. legnagyobb summáskibocsátó megyéje volt. Feltétlenül szükséges, hogy megoldjuk a Zala megye summáságával kapcsolatos problémákat, és föltárjuk azokat az okokat, amelyek 2-3 generáció során szegényparaszti sorba taszították a középparasztság jelentős részét is. E témakörből született Petánovics Katalin disszertációjának témája a 70-es évek elején, amely egyetlen summásfalu sorsát kísérte végig megtelepedésétől a tsz megalakításáig. Az anyagi kultúrát felölelő kötet rövidítve 1987-ben jelent meg a Néprajzi Tanulmányok sorozatban. A szellemi néprajzzal foglalkozó kötet a hozzá kapcsolódó folklór gyűjtéssel együtt lektorálva kéziratként fekszik a Balatoni Múzeum adattárában. A summás téma gyűjtése a kiegészítő gyűjtések kivételével együtt van. A Zalai summások története című dolgozat megírásához a levéltári kutatások hiányoznak még. A gyűjtés eddigi eredménye három summás cikk megjelenése 1-1 résztémából. Nagyrészt a szegényparasztság sorsához kapcsolódik az az önálló kötetként megjelenő feldolgozás is, amely 1772–1793 között tárgyalja Keszthely (és környékének) életében oly fontos szerepet játszó Festetics család balatonkeresztúri uradalmának szerződéseit. Fontosabb munkái: *A balatonszentgyörgyi Festetics uradalom kontraktusai (1772–1793)*. Zalaigyűjt. 17, 1981. 249 p.; *Vállus, egy summásfalu néprajza = Néprajzi Tanulmányok*. Bp. 1987. Akadémiai K. 364 p.; *A gyermek élete egy summás faluban*. Zalaigyűjt. 16, 1980. 123–133.; *A zsellérségtől a summáságig vezető út egy Zala megyei kis faluban*. Zalaigyűjt. 27, 1987. 305–310.; *A zalai summásgazda*. Zalaigyűjt. 26, 1986. ill. 187–207.

PINTÉR István érdeklődési területe a településnéprajz. Doktori disszertációja, *Dél-Gömör településnéprajza* 1986-ban jelent meg önálló kötetként. Ugyanezt a vizsgálatot szeretné elvégezni Zalában is: *A Zala felső völgyének településtörténete a 19–20. században* címmel. A gyűjtőmunkát folyamatosan végzi. Hetés településnéprajzának kézírata elkészült. Ezen kívül kisebb tanulmányai jelentek meg a népi víz-

nyerési módokról és a népies üvegfestményekről. Tanulmánya: Dél-Gömör településnéprajza. Debrecen, 1986. 164 p.

A tanulmányok nagy részét az 1974-ben indított, a megyei múzeum-levéltár és könyvtár közös kiadásában megjelenő Zalai Gyűjtemény közli, amelynek eddig 27 kötete jelent meg. Köztük vegyes összetételű tanulmánykötetek, és egy-egy témát felölelő önálló kötetek is szerepelnek. 1988-ban szerkesztették a megyei múzeum saját kiadásában megjelenő Zalai Múzeum című periodikát, amely a tervek szerint évente közli a megyében folyó kutatások eredményeit. A Göcseji Múzeum 1960-ban, a Thury György Múzeum 1972-ben jelentette meg jubileumi emlékkönyvét. Ezeken kívül a múzeumok csak egyes, kisebb terjedelmű tanulmányokat, az állandó kiállítások katalógusait jelentették meg saját erőből.

A megyei szervezet életében három fontos néprajzi tárgyú konferencia volt. Mindháromnak a zalaegerszegi Göcseji Múzeum volt a házigazdája. 1973-ban és 1976-ban az Ethn. Pann. ülésezett itt. 1983-ban Baranya, Somogy, Tolna és Zala megyék V. regionális tudományos tanácskozását rendezték meg. Témája a déldunántúli aprófalvak és szórványok település- és társadalomtörténete volt. A tanácskozás anyaga megjelent a Zalai Gyűjtemény 27. köteteként 1987-ben, 355 p.

Kiállítások

Minden múzeum megalakulásától kezdve azon munkálkodik, hogy minél előbb állandó kiállítás keretében mutathassa be gyűjtőterületének történetét, kultúráját. Zalaegerszegen és Nagykanizsán ugyanazon évben, 1953-ban nyílt meg az első állandó kiállítás. Mindkettő a város történetével és a környező falvak népi kultúrájával foglalkozott. A kiállítások a rendelkezésre álló helyiségek miatt szűkreszabottak, az anyagi körülmények miatt pedig még szegényesek voltak, hiszen alig múlt el 3 év újra alakulásuk óta. A két kiállítás forgatókönyvét Szentmihályi Imre és Kerecsényi Edit írták. E kiállítások kisebb-nagyobb bővítésekkel, átrendezésekkel nagyon sokáig megmaradtak, hiszen mindkét városban – mint korábban szó volt róla – folyton bővült a múzeum területe, költözködések, építkezések akadályozták az új állandó kiállítás megrendezését.

1979-ben méltó környezetben nyílt meg az új állandó kiállítás, amelynek címe Zala megye története. A címben jelzett óriási témát összefoglalóan tárgyalja a kiállítás az újkőkortól a 20. század közepéig. Az alapötletből következik, hogy felépítése kronologikus. A régészeti korok, a középkor leletei, a török kori küzdelmek emlékei követik egymást. A kiállítás újkori része vázlatos képet ad a 18–19. századi kispaszti és uradalmi gazdálkodásról. Szól a nemesi életmódról, a kiemelkedő zalai politikai egyéniségekről, a városi életéről, a megye iparáról, s Zala megye életében jelentős szerepet játszó 20. századi eseményekről. A kiállítás forgatókönyvét írták: Horváth László, Vándor László (régészet), Németh József (történet), Kerecsényi Edit és Szentmihályi Imre (néprajz). A kiállítási vezető szerzői: Bencze Géza (történet), Horváth László, Vándor László (régészet), Winkler Ferenc (néprajz). Címe: Zala megye története. Zalaegerszeg, 1980. 67 p. ill.

Az elmúlt évtized jelentős kiállításai között kell megemlíteni az alábbiakat: Népi kismesterségek Zalában, 1977–78.; Zalai pincék, 1979. (Mindkettőt Németh József rendezte.); A vasalás története – faragott mángorlók, 1982. (Kerecsényi Edit – Winkler Ferenc); A régi konyha emlékeiből, 1985. (Németh József); Népi iparművészetünk évtizedei, 1987. (Pintér István); Népies üvegfestmények, 1988. (Pintér István); A zalaegerszegi Fazekas Házban 1987 előtt évente két, 1987-től évente egy tájegység vagy népi iparművész reprezentatív anyagát tárják a látogatók elé.

A megye három múzeumának anyagából állította össze Pintér István 1986-ban „Zala megye népművészete” címmel azt a reprezentatív kiállítási anyagot, amelyet több országban is bemutatnak az elmúlt években (Szófia, Jambol, Oresach, Prága, Kusel, Herszon). Vándorkiállítás formájában mutatkozott be Zala megye népművészete Magyarország más tájegységén is (Szentés 1982., Balassagyarmat 1983.). A kiállítás Kerecsényi Edit és Winkler Ferenc munkája volt.

Nagykanizsán a néprajzi kiállításokat Kerecsényi Edit rendezte. Legjelentősebb a komplex (történeti és néprajzi anyagot felölelő) falutörténeti kiállítások voltak, amelyeket nemcsak az érintett helységben, hanem Nagykanizsán és még más falvakban is bemutatnak. Minden kiállítást tárgy-gyűjtés és szóbeli anyaggyűjtés előzött meg: Letenye története és néprajza, 1961–62.; Zalaszentbalázs története és néprajza, 1965.; Pogányszentpéter története és néprajza, 1967–68.; Belezna története és néprajza, 1973.; Állandó kiállításnak számít a Tótszerdahelyen 1979. óta négy helyiségben megrendezett „Mura menti horvátok élete és népművészete” című kiállítás, amely egész évben megtekinthető kedden–csütörtökön–pénteken délután.

1973-ban nyílt meg a Thury György Múzeum igazán nagy és szép állandó kiállítása az „Erdő és ember Zalában”, amely méltó környezetben, az újja varázsolt műemlék épületben várja a látogatókat. Célja az erdő és az ember sokrétű kapcsolatának bemutatása. A kiállítás felvonultatja mindazt, amit az erdő nyújtott és nyújt az embernek, közben bemutatja a múzeum gazdag gyűjteményével, méhészettel, fakitermeléssel, vadászattal, vadgazdálkodással, orvvadászattal, pásztorkodással kapcsolatos kollekcióját, nem feledkezvén meg a kismesterségekről sem. A tárgyak és dokumentumok sorát a zalai erdőkben élő vadfajták diorámája teszi változatossá. A kiállítás a szép boltíves pincében a nagy tárgyak bemutatásával fejeződik be. A forgókönyvet Kerecsényi Edit és Baráth László írta több közreműködő segítségével. A kiállítás vezetője Kerecsényi Edit munkája: Erdő és ember Zalában, h.n. é.n. 27 p. ill.

Keszthely 1978. december 31-ig Veszprém megyéhez tartozott, így a Zala megyéről szóló beszámolóban nem kaphatnak helyet azok a munkák, amelyeket a tájházak berendezése kapcsán végzett Petánovics Katalin Veszprém megye különböző falvaiban. Az 1979–1985-ig tartó teljes épületfelújítás miatt csak kevés jelentős kiállítás rendezésére volt lehetőség. A Balatoni Múzeum törekvése az volt, hogy egy-egy kutatási témát sokoldalúan közelítsen meg: az összegyűjtött tárgyi anyagot kiállításban bemutassa, majd írás formájában feldolgozza. Ezt csak részben sikerült megoldani. A kiállítások forgatókönyvét Petánovics Katalin írta: A sármelléki és zalavári viselet a századfordulótól napjainkig, 1972–1974.; Orvvadászat a Dunántúlon, 1986.

A Balatoni Múzeum 1949-ben megrendezett első állandó kiállítása: A Balaton és az ember valódi szenzációnak számított több okból is: képesek voltak az akkori szakemberek annyi anyagot összeszedni az elpusztult helyett (részben kölcsön kérni más múzeumoktól), hogy 11 termet megtöltsenek. Mindezek ellenére megalkották az akkori idők szemléletében és kivitelében legmodernebb kiállítását, és elsőként léptek a közönség elé a 2. világháború után. A kiállítás kronologikus volt, az ősembertől, a régészeti korokon át eljutott a 20. századig, miközben felölelte Keszthely környékének régészeti, néprajzi és helytörténeti vonatkozásait. A néprajzi részben halászati, szőlészeti, viseleti és kerámia tárgyak szerepeltek. A kiállítást rendezték: Csalogh József, Sági Károly (régészeti), Némethy Endre (néprajz). A kiállítást az ötvenes években kibővítették, és kissé átdolgozták (Sági Károly és Gaál Károly). 1965-ben került lebontásra. 1967-ben a régi címen új állandó kiállítás nyílt, most már gazdag saját anyagból. A kronologikus felépítésű, nagyon elegáns kivitelezésű kiállítás nagy szakmai és közönségsikerral büszkélkedhetett. A forgatókönyv írói: Kalicz Nándor, Sági Károly

(régészet), Sági Károly (helytörténet), Petánovics Katalin (néprajz), Frech Miklós (term. tud.), Korek József (balatoni fürdőkultúra). A néprajz mindössze a halászatra és szőlészetre vonatkozott. A kiállítás katalógusa tudományos igénnyel készült Sági Károly szerkesztésében. Az egyes fejezeteket a forgatókönyv szerzői írták: Vezető a keszthelyi Balatoni Múzeum természettudományi, régészeti, történeti, néprajzi és fürdőtörténeti kiállításhoz. Keszthely, 1969. 120 p. Ezt a kiállítást az épület felújítása miatt 1980-ban le kellett bontani.

Ugyancsak változatlan címen (A Balaton és az ember) 1986-ban nyílt meg a Balatoni Múzeum harmadik állandó kiállítása. Ez a kiállítás annyiban különbözik az előző kettőtől, hogy tematikus: 1-1 témát követ nyomon a régészeti koroktól a 20. századig, s újdonságnak számít a környezetvédelem megjelenése. A néprajz ebben a kiállításban jelentős helyet foglal el. Részt kap benne a Kis-Balaton növényvilágának néprajzi hasznosítása, a Balaton halászatának eddig nem szerepeltetett módjai, a földművelés (a talajnyeréstől a cséplésig, a szénaművelés, a kiskert, a kapások, a tárolás) a viselettörténet, a kerámia készítés és felhasználás. A forgatókönyv Müller Róbert, Virág Zsuzsanna (régészet), Petánovics Katalin (néprajz), Gyulai Ferenc (természettudomány), Tar Ferenc (helytörténet), Molnár György (hajózástörténet) munkája. Két katalógus készült hozzá. Egy rövid ismertető magyar és német nyelven a TKMK sorozatban Müller Róbert tollából, s egy 10 füzetből álló, (beleértve a római kori és középkori kötőanyagot is), amely témánként tárgyalja a látnivalókat, összefoglalja a tárgykörrel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. Közli a kiállított tárgyak leltári számát, lelőhelyét s a legfontosabb irodalmat.

Eddig megjelent füzetek: MÜLLER Róbert – PETÁNOVICS Katalin – M. VIRÁG Zsuzsanna: Ékszer- és viselettörténet. Keszthely, 1987. 52 p.; Ugyanők: A kerámiakészítés története. Keszthely, 1987. 48 p.; MÜLLER Róbert – PETÁNOVICS Katalin: A halászat története. Keszthely, 1987. 28 p.; MOLNÁR György – TAR Ferenc: Fürdőkultúra és hajózástörténet. Keszthely, 1988. 27 p. A többi füzet kézírata nyomdakész állapotban várja a megjelenést.

A Göcseji Falumúzeum

Magyarország első szabadtéri néprajzi gyűjteménye Zalaegerszegen létesült. 1966-ban kezdték építeni Szentmihályi Imre, Barabás Jenő és Tóth János tervei alapján. 1968-ban nyílt meg a látogatók előtt. Célja volt, hogy megmentse a 20. században rohamosan átalakuló, pusztuló népi építkezés, s vele együtt a hagyományos göcseji paraszti gazdálkodás és életmód tárgyi emlékeit.

Göcsejre jellemző a „szeges” vagy „szeres” települési forma. Az itt élő nép életmódját, gazdálkodását az erdő határozta meg. A göcseji ember nemcsak szerzőit, használati tárgyait készítette fából, hanem házat és gazdasági épületeit is. Göcsej a népi faépítkezés egyik központja volt. Lakóházai a nyugati-magyar háztípus övezetébe tartoznak, általában hármastagozódás: szoba-konyha-kamra jellemzi őket. A göcseji házak tüzelőberendezését sajátos kettősség jellemezte: a szobát fejlett, kívül tüzelős cserépkályhával fűtötték, a konyhát a hasáb alakú kemencével, amelynek füstelvezetése nem volt, a füst az ajtón, vagy az ajtó feletti nyíláson áramlott a szabadba. Majd csak a 19. század vége felé kezdenek kéményeket építeni a házakra, s ezzel együtt kiszorul a konyhákból a kemence is. A házak fala fából készült ún. boronafal, amelyet kívül-belül tapasztottak. A tetőszerkezet többnyire szelemenés, ritka a szarufás megoldás. A tető héjazata a rozsszalmából nyert zsúp.

A falumúzeum egy, a századfordulón még élő göcseji településtípust mutat be a lakóházakkal s a hozzájuk tartozó gazdasági épületekkel együtt. Azonban a házak, a melléképületek s a berendezési tárgyak nem egy faluból, hanem különböző hely-

ségekből származnak, mert a század közepére már úgy megváltozott a régi Göcsej, hogy csak elszórtan, mutatóban maradtak régi házak. Mégsem vét a falumúzeum sem a történetiség, sem a hitelesség ellen, hiszen egy néprajzi kistáj arculatát így is a valószínűségnek megfelelően a társadalmi rétegződést is figyelemmel kísérve képes bemutatni. A múzeumfalu ma 37 objektumot őriz. Befejezéséhez még egy falusi iskolát, és néhány prэшházat kell felépíteniük.

A falumúzeum négy nagyobb egységre tagolódik:

- I. Négy parasztportából kialakított „göcseji utca”:
 1. Kálócfa ház 19. század közepén épült középparaszti épület. Jellegzetessége a szoba melletti kamra, és a mindkét helyiséget átfogó díszes faorom. Fedele csonkakontyos. Tartozék épületek sövényfalú méhes, 20. század eleje (Kálócfa); kétosztatú boronapajta, 19. század eleje (Náprádfa); boronafalú gémeskút, 20. század eleje (Kerkafalva).
 2. Kávási ház 1871-ben készült. Módosabb középparaszti épület. 3 osztatú. Csonkakontyos, faragott, festett oromzatú. Tartozék épületek kettős istálló, 19. század közepe (Hottó); kamrás pajta, 19. század első fele (Lendvajakabfa); kamrás ól, 19. század (Bagodvitenyéd); kerek kút, 20. század eleje (Kávás); pálinkafőző kunyhó, 19. század vége. Hétszögletű alaprajza és kúp alakú tetőzete miatt építészeti ritkaságnak számít.
 3. Zalalövői hosszúház 19. század második felében épült. Szegényparaszt háza. 4 osztatú. Tartozék épületek méhes, 1924. (Zalalövő); ól, 19. század (Hagyárosbörönd); favágító (rekonstrukció); bodonkút (rekonstrukció); kiskamra, 20. század eleje (Gombosszeg).
 4. Zalalövői hajlított ház, 18. század első fele. Eredetileg kétosztatú, később állandóan bővítik. A falumúzeum egyik legfontosabb épülete, amelyet úgy építettek fel, hogy a vakolatlanul hagyott faltoldások jól szemléltessék a ház építésének szakaszait, folytonos fejlődését. Tartozék épületek: torkos pajta, 19. század első fele, 3 osztatú (Nagykutas); kamra, 19. század eleje, kétszintes, fala sávozott sövény (Szenterzsébethegy); három galambdúc, 1930 (Hahót). A „göcseji utcán” 2 haranglábat is látunk. Egyik szoknyás, a másik jármos típusú.
- II. Szórvány jellegű település-együttesek alkotják a második csoportot. Ide tartoznak az ún. kerített házak, vagyis a belső telek, az udvar, minden oldalról beépített.
 1. Csödei kerített ház, 19. század eleje, gazdagparaszti épület. Az épület kerített szárnyát — az istállót, ólat, szekérszint, a deszkakerítést — az eredeti állapot pontos ismeretében rekonstruálták. Tartozék épület pajta, hatszögű alaprajzú, ritka forma (Bárszentmihályfa).
 2. Felsőszenterzsébeti füstősház, 18. század. Szegényparaszti épület. Eredetileg kerített ház volt, most L alakú. A múzeumfalu történetileg egyik legérdekesebb épülete. Tartozék épületek: kásté (terménytároló) emeletes, rekonstrukció (eredetije Kustánszegén állt).
- III. Szőlőhegyi pincesor alkotja a 3. egységet. Itt vízgyűjtő tóka és egy századunk elején készült bádogdíszes keresztfa (Andráshida) fogadja a látogatót. A Nemeshetésről és Zalatárnokról áttelepített pincék pince és prэшház részből állnak. A szőlőhegyi hangulatot az a múzeumi szőlőskert teremti meg, amelyben a filoxera után elterjedt direkt termő szőlőfajtákat termesztik. A szőlőhegyi pincék sorát még további pincék felépítésével gazdagítják, amellyel a pincék, a tüzeltők és a berendezés fejlődését akarják szemléltetni.
- IV. A negyedik csoportban a faragott-festett, 19. század közepén készült 5 ház-

oromzat áll mesterséges védőtető alatt. Jellegzetesen zalai népművészeti remek, amelyek a 19. század első évtizedeitől, de méginkább a 19. század közepétől terjedtek el a megyében, feltehetően a templomokban is dolgozó bútorfestő asztalosok és ácsok jóvoltából. A házoromzatok mellé helyezték el a szobrokkal díszített Teskándról származó fakeresztet. A látnivalók utolsóként felsorolt csoportját a Hottóról áttelepített kovácsműhely (amely egyetlen földfalú és kéményes épület az egész múzeumfaluban), a modern épületben felállított dabronci olajütő malom, és az eredeti helyén megőrzött 17. századi ipari műemlék, a vízimalom alkotja. A falumúzeum április 1-től november 31-ig látogatható.

A zalaegerszegi Göcseji Falumúzeumhoz kapcsolódó fontosabb publikációk: SZENTMIHÁLYI Imre: A felsőszenterzsébeti füstősház. Zalaigyt. 2, 1974. 103–173.; Uő: Göcseji Falumúzeum, Zalaegerszeg. Zalaegerszeg, é.n. 16. p.; TÓTH János: A magyar skanzen és a göcseji szabadtéri Múzeum = Göcseji Múzeum Jubileumi Emlékkönyve. Zalaegerszeg, 1960. 289–302.; WINKLER Ferenc: Zalaegerszeg, Göcseji Falumúzeum. TKM Kiskönyvtára. (Veszprém, 1979.) BÍRÓ Friderika: Göcseji Falumúzeum, Zalaegerszeg = Szabadtéri Néprajzi Múzeumok 1987. Corvina Kiadó 107–112.

Kisgyűjtemények

A Zala megyei múzeumi szervezetben egy kisgyűjtemény szerepel Nován, amely a zalaegerszegi múzeum gyűjtőkörzetéhez tartozik. A novai gyűjtemény neve: Plánder Ferenc Helytörténeti Gyűjtemény. (Plánder Ferenc 1796–1867. esperes-plébános Nován. A dél zalai népiélet alapos ismerője. A Tud. Gyűjt.-ben két forrásértékű néprajzi-népi nyelv leírást tett közzé Göcsejről 1832-ben és 1838-ban.) 1956-ban alakult helyi kezdeményezésre. Gyűjteményi összetétele: néprajz és helytörténet 350 db. Műemlék jellegű épületben működik.

Tájházak

A zalaegerszegi Göcseji Múzeum és az OMF közös együttműködésének eredményeként Káváson 1976-ban Zalalövön 1978-ban és Csesztregen 1979-ben nyílt múzeumház. Az épületek a nyugati magyar háztípus népi építészetét, lakáskultúráját és a gazdálkodás tárgyi emlékét mutatják be.

A nagykanizsai Thury György Múzeum gyűjtőterületén áll a Zalakarosi Közös Községi Tanács tulajdonában lévő Galamboki Tájház, amely 1985-ben nyílt meg. Szegényparaszti porta. A benne lévő berendezés is ezt az életformát jeleníti meg.

Irodalom

BÍRÓ Friderika

1988 Göcsej. Bp.

GÖNCZI Ferenc

1914 Göcsej, s kapcsolatosan Hetés vidékének és népének összevontabb ismertetése. Kaposvár.

KERECSÉNYI Edit

1972 A Thury György Múzeum története. In: Thury György Múzeum jubileumi emlékkönyve. Nagykanizsa, 9–67.

KÓSA László – FILEP Antal

1975 A magyar nép táji-történeti tagolódása. Bp., 197–221.

V. MOLNÁR László

1987 Kanizsa vára. Bp.

PETÁNOVICS Katalin

1986 A Zala megyei múzeumok néprajzi gyűjteményeinek elemzése. In: Zalai Gyűjtemény 25. kötet. Zalaegerszeg, 309–325.

PINTÉR István

é.n. Népi műemlékházak Zala megyében. Zalaegerszeg.

SÁGI Károly

1969 Hetven éves a keszthelyi Balatoni Múzeum. In: Veszprém megyei Múzeumok Közleményei 8. kötet. Veszprém. 11–36.

SZENTMIHÁLYI Imre

1960 A Göcseji Múzeum története. In: Göcseji Múzeum Jubileumi Emlékkönyve. Zalaegerszeg, 15–29.

